

Titel: Udrag fra Journalen NB15

Citation: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K23", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K23*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Anne Mette Hansen; Johnny Kondrup, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2007 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb15-kom-shoot-nb15-66.pdf> (tilgået 29. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K23

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Med »Intet« begynder Systemet, med »Intet« ender Mystikken altid** : se indledningen i A. Helfferich *Die christliche Mystik* (21,10) bd. 1, s. 106: »Wenn für die Mystik das eigentliche Denken aufgehört, so ist es in den Gedanken der absoluten Idee aufgehoben, nicht aber dieser in jenes, und wenn bei den deutschen Mystikern so oft von dem Nicht-Ich oder Nichts die Rede ist, in dessen raum- und zeitlose Tiefe sich der menschliche Geist versenkt habe, so kommt die Kategorie, womit die Begriffsphilosophie ihre objective Logik eröffnet, so zu sagen an den Schluß der subjectiven Logik, oder an das Ende des Systems zu stehen. Mit andern Worten: es ist nicht eines und dasselbe, ob die objective Idee ihren Entwicklungsproceß mit dem Seyn = Nichts beginnt, oder ob sie in das subjective Bewußtseyn eingetragen diese ihre subjective Form, oder ihr Seyn im subjectiven Denken negirt.« - **Med »Intet« begynder Systemet:** hentyder til princippet om, at filosofien skal begynde med intet. Allerede i *Af en endnu Levendes Papirer* (1838) henviser SK til »Hegels store Forsøg paa at begynde med Intet« (SKS 1, 17,15) og skriver i første del af *Enten - Eller* (1843), »at det ingenlunde er Philosophien saa vanskeligt at begynde. Langtfra; den begynder jo med Intet, og kan altsaa altid begynde« (SKS 2, 48,27). Og i en optegnelse, der bærer overskriften »Begyndelsens Dialektik. Scene i Underverdenen«, på to løse blade fra 1845 lader han Sokrates spørge Hegel, hvilken forudsætning han går ud fra, og Hegel svare: »fra slet ingen«, og lidt efter føje til: »jeg gaaer ud fra Intet« (Pap. VI A 145). I indledningen til *Wissenschaft der Logik* kræver G.W.F. Hegel (49,2), at logikken skal begynde med 'den rene væren', der imidlertid er identisk med 'intet', jf. *Wissenschaft der Logik*, udg. af L. v. Henning, bd. 1-2 [bd. 1 er i 2 dele], Berlin 1833-34 [1812-16], ktl. 552-554; bd. 1,1, i *Georg Wilhelm Friedrich Hegel's Werke. Vollständige Ausgabe* bd. 1-18, Berlin 1832-45 (forkortet *Hegel's Werke*); bd. 3, s. 59-74 (*Jub.* bd. 4, s. 69-84). Den da. hegelianer J.L. Heiberg gjorde tanken om, at filosofien må 'begynde med intet', til et slagordsagtigt princip; jf. fx § 1-8 i hans artikel »Det logiske System« i tidsskriftet *Perseus, Journal for den speculative Idee*, nr. 2, aug. 1838 (jf. ktl. 569), s. 1-45, og § 26-27 i hans *Grundtræk til Philosophiens Philosophie eller den speculative Logik. Som Ledetraad ved Forelæsninger paa den kongelige militaire Høiskole*, Kbh. 1832 (forkortet *Grundtræk til Philosophiens Philosophie, eller den speculative Logik*), s. 11.

I trykt udgave: Bind 23 side 15 linje 29